

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Arbejdsmarkedsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 3. juni 2008
Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2008-792-0580
Dok.: MOA40519

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 40, som Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg har stillet til justitsministeren den 22. maj 2008 vedrørende forslag til lov om arbejdsgivers brug af jobklausuler (L 81).

Lene Espersen

/

Ole Hasselgaard

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 40 fra Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg vedrørende forslag til lov om arbejdsgivers brug af jobklausuler (L 81):

”Ministeren bedes kommentere den ekspropriationsretlige vurdering af et forbud om eksisterende klausuler som PRO-SA har fremsendt, jf. L 81-bilag 12.”

Svar:

1. Justitsministeriet har i et notat af 13. maj 2008 nærmere redegjort for ministeriets ekspropriationsretlige overvejelser i forhold til spørgsmålet om at lade den i L 81 foreslåede lovregulering om arbejdsgivers brug af jobklausuler gælde også for jobklausuler, der er gyldigt indgået inden lovens ikrafttræden.

Som det fremgår af pkt. 3 i det nævnte notat, følger det af bestemmelsen i grundlovens § 73, at to overordnede betingelser skal være opfyldt, for at der er tale om ekspropriation i grundlovens forstand.

For det første skal der være tale om et indgreb i en rettighed, der er beskyttet af grundlovens § 73 (et indgreb i ”ejendom”), og for det andet skal der være tale om, at der foretages et indgreb i den pågældende rettighed, der må karakteriseres som ekspropriativt (”afståelse”).

Som det fremgår af notatets pkt. 4.1., er det Justitsministeriets opfattelse, at der, i det omfang en virksomhed har indgået aftale om en jobklausul med en anden virksomhed eller en medarbejder i virksomheden, f.eks. en direktør, er skabt en rettighed omfattet af grundlovens § 73. Rettigheden for den pågældende virksomhed består i, at modparten i aftalen i overensstemmelse med jobklausulens indhold ikke kan ansætte virksomhedens medarbejdere.

Det er endvidere som anført i notatets pkt. 4.2. Justitsministeriets vurdering, at det vil rejse alvorlige spørgsmål i forhold til grundlovens § 73 om beskyttelse af ejendomsretten, hvis den i L 81 foreslåede regulering fra lovens ikrafttræden skal finde anvendelse på jobklausuler, som er gyldigt indgået inden lovens ikrafttræden. Dette skyldes, at det (i mangel af nærmere oplysninger om jobklausulernes udbredelse og virkning i praksis) ikke kan udelukkes, at en regulering, hvor der også blev grebet ind over for eksisterende jobklausuler, ville medføre, at der kunne være virksomheder, der blev ramt atypisk hårdt, sådan at der ville være tale om ekspropriation. Hvis der ikke ønskes tilvejebragt mulighed for ekspropri-

ation, bør en regulering af allerede eksisterende jobklausuler derfor efter Justitsministeriets opfattelse ikke ske uden fastsættelse af en overgangsperiode på 5 år.

2. Professor, dr. jur. Michael Hansen Jensen og professor, dr. jur. Orla Friis Jensen har i et responsum af 22. maj 2008 – på baggrund af en anmodning fra PROSA – foretaget en foreløbig ekspropriationsretlig vurdering af spørgsmålet om at lade den i L 81 foreslåede lovregulering om arbejdsgivers brug af jobklausuler gælde også for jobklausuler, der er indgået før lovens ikrafttræden.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt en sådan ordning vil indebære et indgreb i en rettighed beskyttet af grundlovens § 73, anføres det i det nævnte responsum bl.a., at det må ”antages, at en virksomheds rettigheder efter en gyldig aftale med en anden virksomhed med henblik på at hindre eller begrænse en lønmodtagers muligheder for at opnå ansættelse i den anden virksomhed er beskyttet af grundlovens § 73”. I tilknytning hertil anføres det, at det er ”tvivlsomt, om rettigheder i henhold til en sådan aftale nyder nogen høj grad af beskyttelse efter grundlovens § 73”.

For så vidt angår spørgsmålet om den omhandlede ordning vil indebære et ekspropriativt indgreb, anføres det bl.a., at ”efter vores umiddelbare vurdering må en ordning, hvorefter det fremsatte forslag til lov om arbejdsgivers brug af jobklausuler også finder anvendelse på jobklausuler, jf. § 1, stk. 1, som er indgået før lovens ikrafttræden, betragtes som en almindelig regulering af ejendomsretten – og ikke som en afståelse, ikke som ekspropriation.” Det anføres imidlertid samtidig, at ”[d]et kan dog næppe fuldstændigt udelukkes, at en ordning, der også omfatter jobklausulaftaler, som er indgået på tidspunktet for lovens ikrafttræden, vil kunne ramme enkelte virksomheder så atypisk hårdt, at der vil kunne foreligge et ekspropriativt indgreb. Dette vil muligvis kunne være tilfældet, hvis en virksomhed har betalt et ikke ubetydeligt vederlag i forbindelse med pågældende jobklausulaftale og kan godtgøre et større tab. Det bemærkes herved, at vi ikke er bekendt med sådanne aftalers nærmere indhold og udbredelse”.

3. Som det fremgår af pkt. 1 og 2 ovenfor, antager såvel Justitsministeriet som de to professorer, at der vil være tale om indgreb i en rettighed, der er beskyttet efter grundlovens § 73, hvis den i L 81 foreslåede lovregulering om arbejdsgivers brug af jobklausuler også skal gælde for jobklausuler, der er gyldigt indgået inden lovens ikrafttræden.

Endvidere antager såvel Justitsministeriet som de to professorer, at det ikke kan udelukkes – de to professorer dog med formuleringen ”næppe fuldstændigt udelukkes” – at en ordning, der også omfatter jobklausuler, som er indgået på tidspunktet for lovens ikrafttræden, vil kunne ramme virksomheder så atypisk hårdt, at der ville være tale om et ekspropriativt indgreb.

Den ekspropriationsretlige vurdering af sagen, som de to professorer har foretaget i deres responsum af 22. maj 2008, er således efter Justitsministeriets opfattelse ikke (på de grundlæggende punkter) forskellig fra den ekspropriationsretlige vurdering, som Justitsministeriet giver udtryk for i sit notat af 13. maj 2008.

4. Tilbage står herefter alene spørgsmålet om, på hvilken måde der i loven i givet fald vil skulle tages højde for, at en regulering af allerede eksisterende jobklausuler vil kunne indebære et ekspropriativt indgreb i forhold til de virksomheder, der måtte blive ramt atypisk hårdt.

Som nævnt ovenfor under pkt. 1 har Justitsministeriet i sit notat af 13. maj 2008 som en løsningsmulighed peget på, at der – med henblik på at undgå ekspropriative indgreb – kan fastsættes en overgangsperiode på 5 år, før lovens regulering skal omfatte bestående jobklausuler.

Professor, dr. jur. Michael Hansen Jensen og professor, dr. jur. Orla Friis Jensen har i deres responsum af 22. maj 2008 som en løsningsmulighed peget på, at L 81 kan gennemføres ”under den forudsætning, at lovens ordning er en almindelig regulering af ejendomsretten, idet det overlades til domstolene at tilkende erstatning direkte i medfør af grundlovens § 73, hvis der måtte vise sig at være tilfælde, hvor lovens ordning rammer en enkelt virksomhed under sådanne omstændigheder, at indgrebet må antages at indebære ekspropriation”.

Som en anden løsningsmulighed har de to professorer peget på, at loven kan gennemføres under den forudsætning, at loven ”ikke giver adgang til ekspropriation, idet der så indsættes en dispensationsbestemmelse, der giver adgang til at videreføre allerede indgåede aftaler, hvis det må antages, at pågældende virksomhed vil blive ramt så atypisk, at der kan være tale om et ekspropriativt indgreb i forhold til den pågældende”.

Om de løsningsmuligheder, som de to professorer har peget på, skal Ju-

stitsministeriet bemærke følgende:

Lovgivningsmagten har mulighed for – under forudsætning af, at et indgreb sker af hensyn til almenvellet og mod fuldstændig erstatning, jf. grundlovens § 73 – at vedtage en lov, hvorved der foretages et indgreb over for rettigheder omfattet af grundlovens § 73, der vil kunne have karakter af et ekspropriativt indgreb (ekspropriationslov).

I overensstemmelse hermed har beskæftigelsesministeren – i lyset af det ønske, der under folketingsbehandlingen er kommet til udtryk om at lade L 81 gælde for jobklausuler, der er gyldigt indgået før lovens ikrafttræden – fremsendt et ændringsforslag til L 81. Med ændringsforslaget foreslås det, at lovens regulering fra den 1. juli 2009 tillige skal gælde for jobklausuler, der er indgået før lovens ikrafttræden. Af ændringsforslagets bemærkninger følger det bl.a., at der er tale om en ekspropriationslov, idet det heri er anført, at ”staten skal betale fuldstændig erstatning efter grundlovens § 73 om ekspropriation, hvis lovens indgreb over for eksisterende klausuler rammer en virksomhed atypisk hårdt i det enkelte tilfælde, sådan at der vil være tale om et ekspropriativt indgreb”. Der henvises i øvrigt nærmere til det pågældende ændringsforslag.

Med hensyn til den anden løsningsmulighed – at indsætte en dispensationsbestemmelse i loven med henblik på at undgå en regulering af ekspropriativ karakter – bemærkes, at der i lovgivningen er en række eksempler på, at man i forbindelse med ny regulering af et område har indført en dispensationsordning, således at virksomheder, der måtte blive ramt atypisk hårdt af den pågældende regulering, har mulighed for at få en dispensation med den virkning, at virksomheden ikke (i hvert fald med det samme) bliver omfattet af reguleringen.

En dispensationsordning er efter Justitsministeriets opfattelse imidlertid ikke egnet på det foreliggende område, hvor der er tale om en lovgivning, der regulerer gyldigheden af privatretlige aftaler mellem 2 parter, og hvor der altså i givet fald ville være tale om, at en offentlig myndighed – f.eks. Beskæftigelsesministeriet – skulle tage stilling til gyldigheden af privatretlige aftaler. Hertil kommer, at en sådan dispensationsordning ville blive særdeles vanskelig at administrere.